

Incendis, paisatge, ecologia i biodiversitat: Des de la fauna, cap a la gestió

Pere Pons Ferran

Departament de Ciències Ambientals

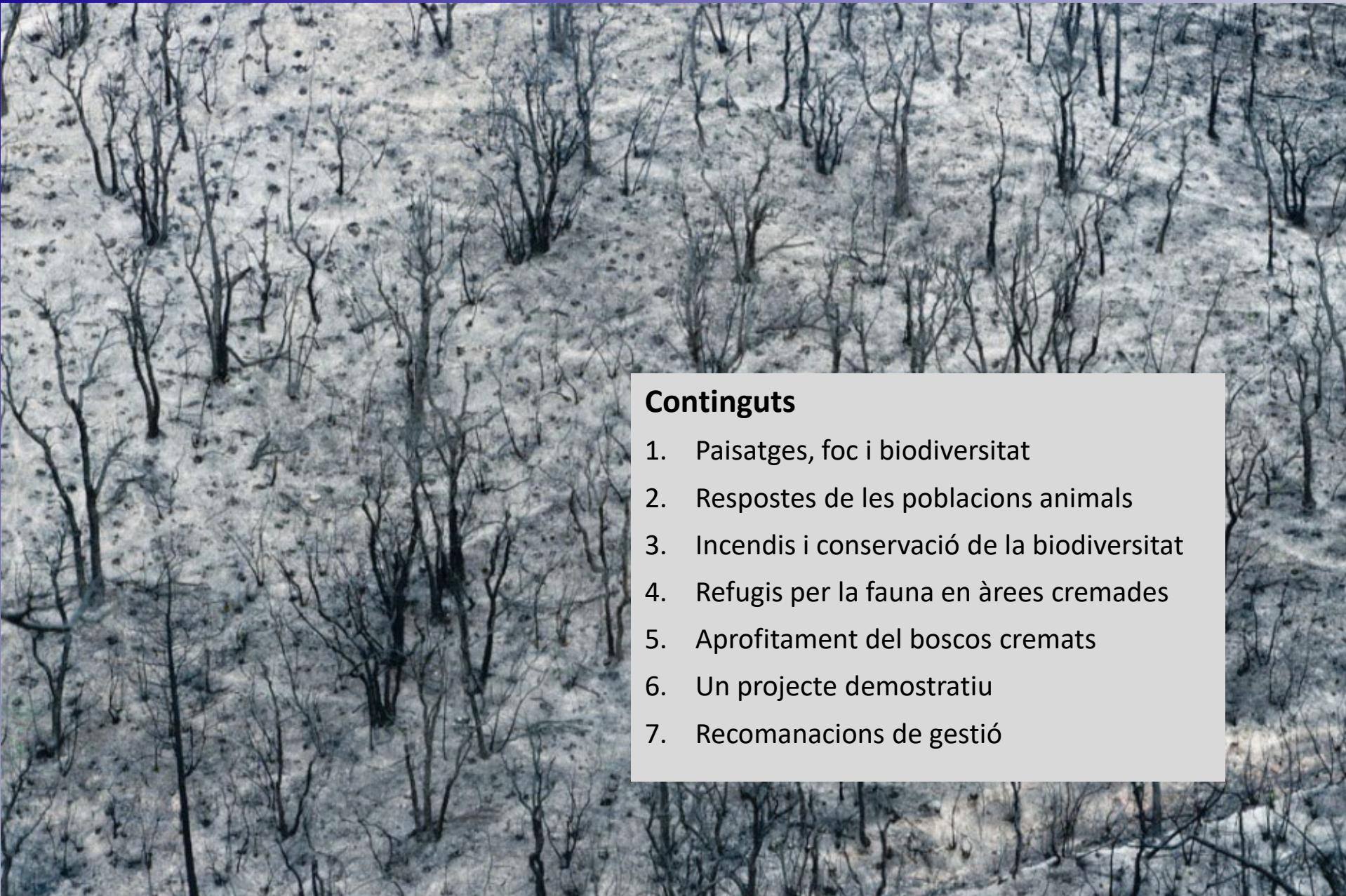

VI Jornada de les Guilleries: Aigua i Territori

Com minimitzar el risc d'un gran incendi forestal: del medi natural al nucli urbà

Jornada tècnica

Sant Hilari Sacalm, 24 de febrer de 2022

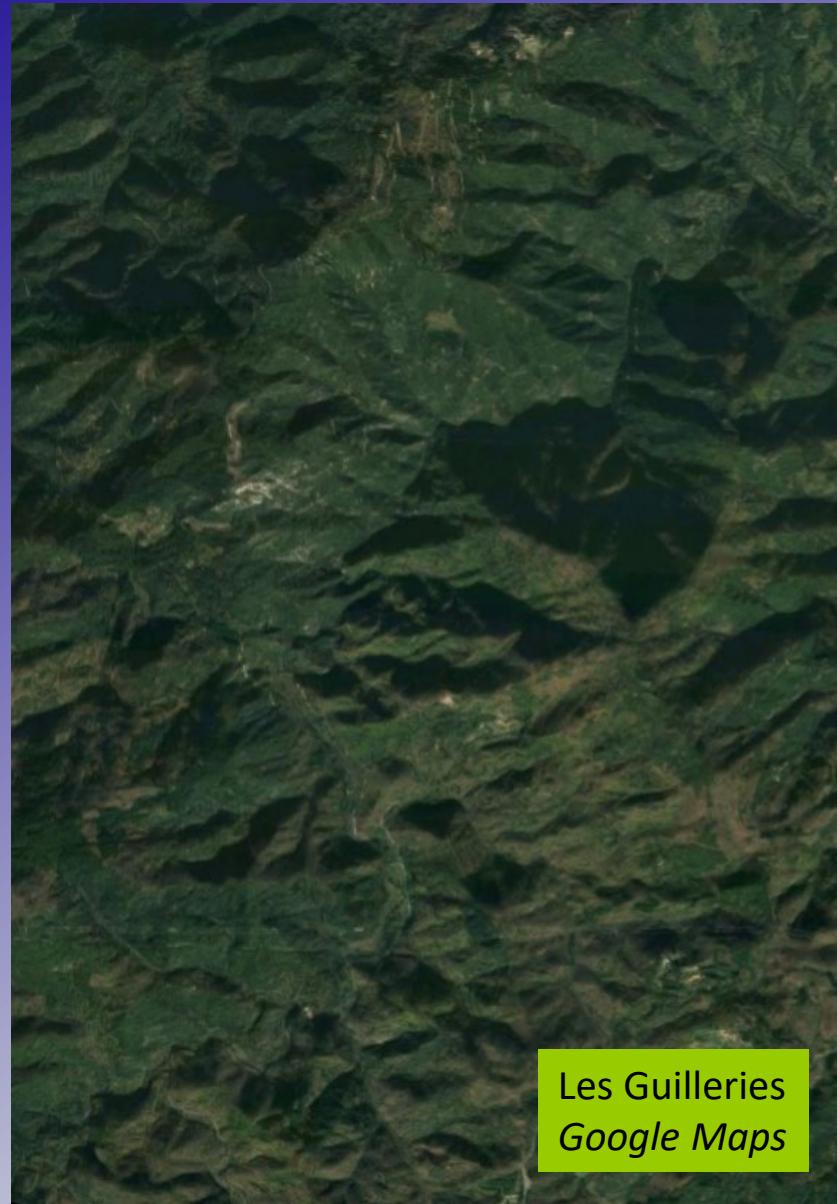

Continguts

1. Paisatges, foc i biodiversitat
2. Respostes de les poblacions animals
3. Incendis i conservació de la biodiversitat
4. Refugis per la fauna en àrees cremades
5. Aprofitament del boscos cremats
6. Un projecte demostratiu
7. Recomanacions de gestió

Paisatges forestals

Mosaics agroforestals

Recolonització de grans àrees cremades

EXTERIOR
Colonització

INTERIOR
Refugis interns
Resistència plantes

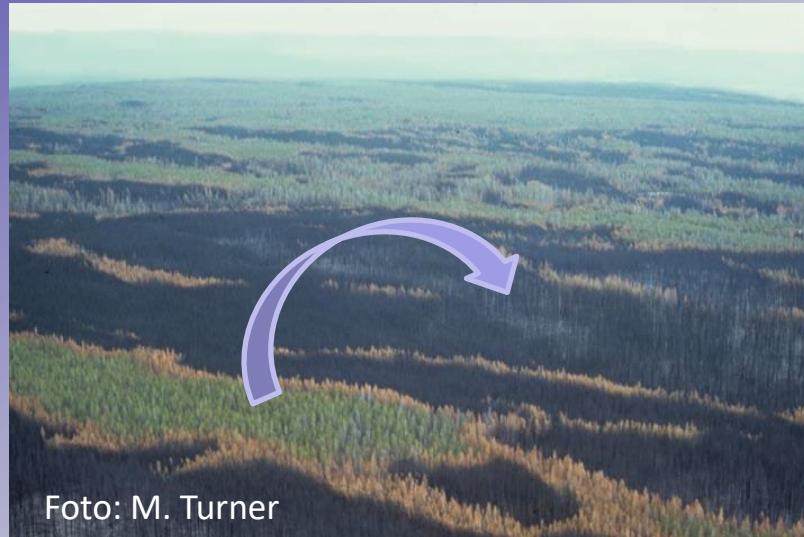

Foto: M. Turner

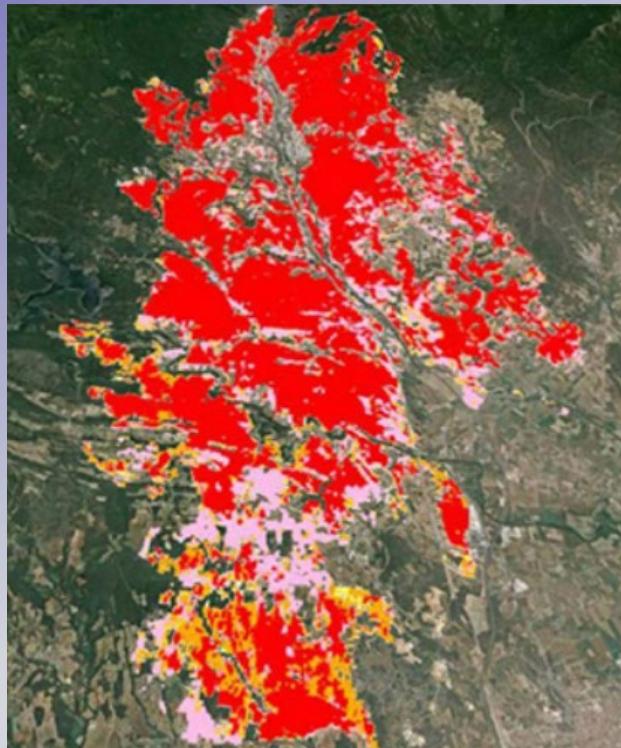
Paisatges forestals

Mosaics agroforestals

Factors que afecten la biodiversitat després d'un incendi

ÈPOCA DE L'ANY
EXTENSIÓ
SEVERITAT
RECURRÈNCIA
HETEROGENEITAT
CONNECTIVITAT
HÀBITAT
CONDICIONS CLIMÀTIQUES
GESTIÓ ANTRÒPICA

Incendi de La Jonquera

Juliol de 2012

13000 ha

Severitat alta-mitjana

Recurrència variable

Molt heterogeni

Força connexió

Suredes, pi blanc, matollar

Aprofitament pinedes

Gestió suredes

No intervenció matollars

Adaptacions dels organismes al foc

Foto: F. Arseneault

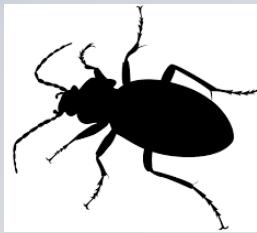

Foto anònima

ADAPTACIONS
MORFOLÒGIQUES
FISIOLÒGIQUES

VS.

ADAPTACIONS
SOBRETOT DE
COMPORTAMENT

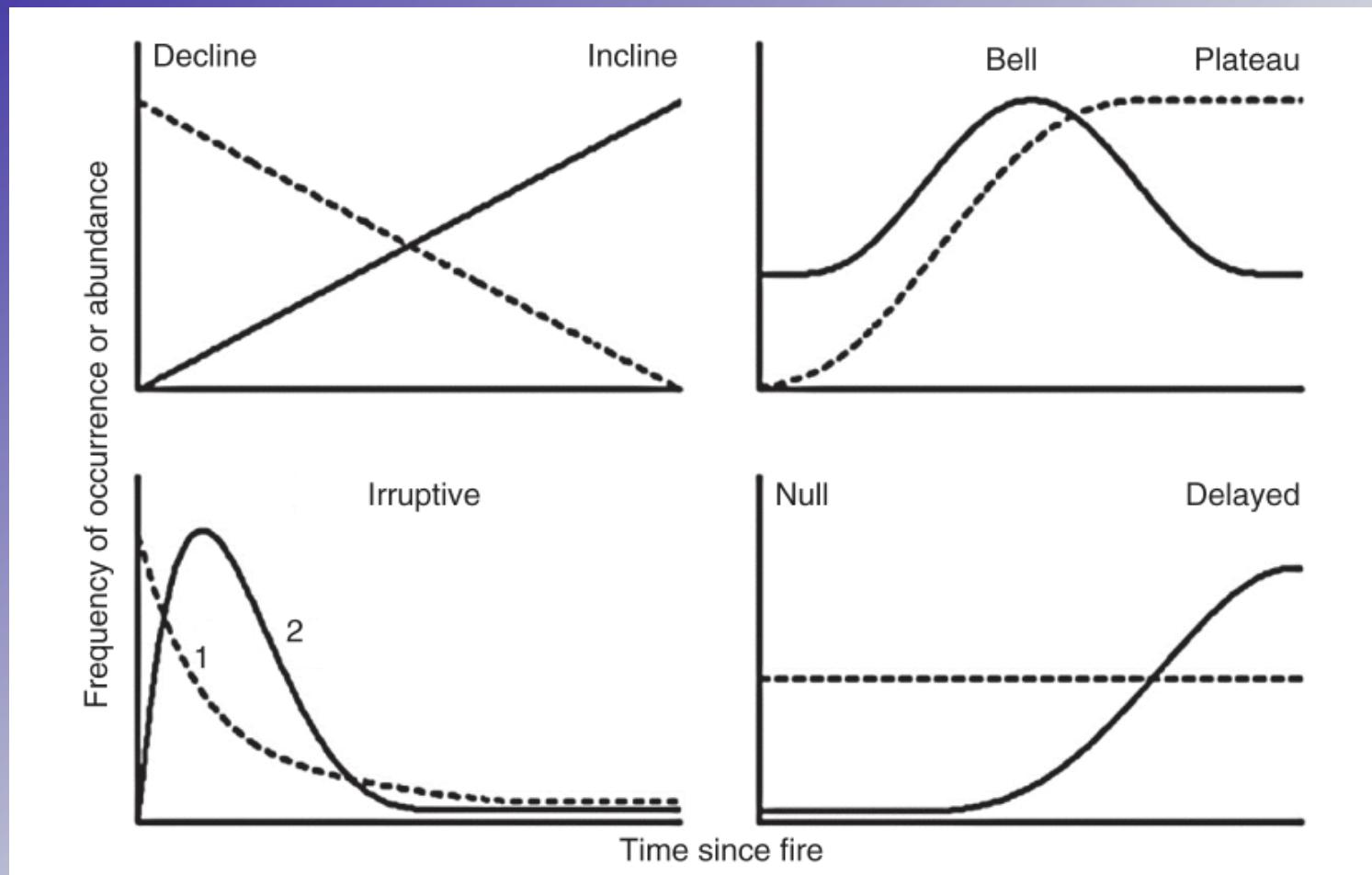
Pausas & Parr (2018) *Evol Ecol* 32

Capacitat de percebre el perill, fugir o utilitzar un refugi

Els animals responen al foc de maneres diferents

Respostes possibles de les poblacions amb el pas del temps des del foc

La hipòtesi pirodiversitat/biodiversitat (Martin & Sapsis, 1992)

La diversitat de règims de foc al paisatge genera heterogeneïtat i (habitualment) beneficia la biodiversitat

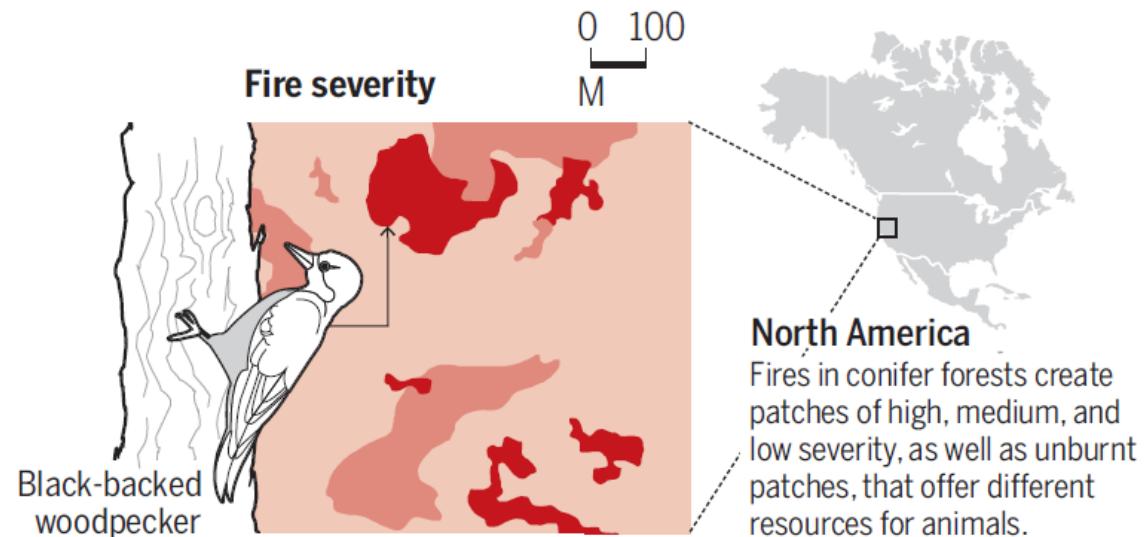
Connecting pyrodiversity to biodiversity

Biodiversity can benefit from variation in fire regimes tailored to suit the needs of particular ecosystems and species.

Spatial variation of fire

Knowing how animals are influenced by the diversity, size, and arrangement of fire attributes, such as fire severity, can guide conservation management.

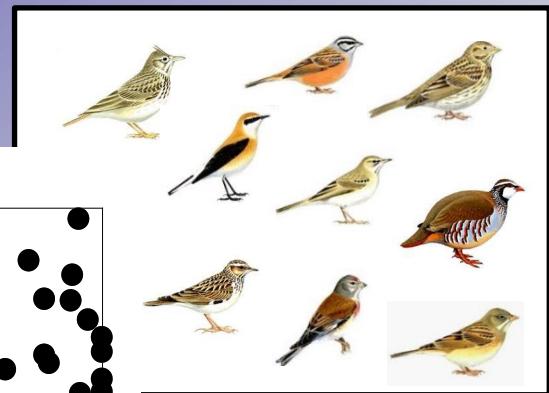
- High
- Med
- Low

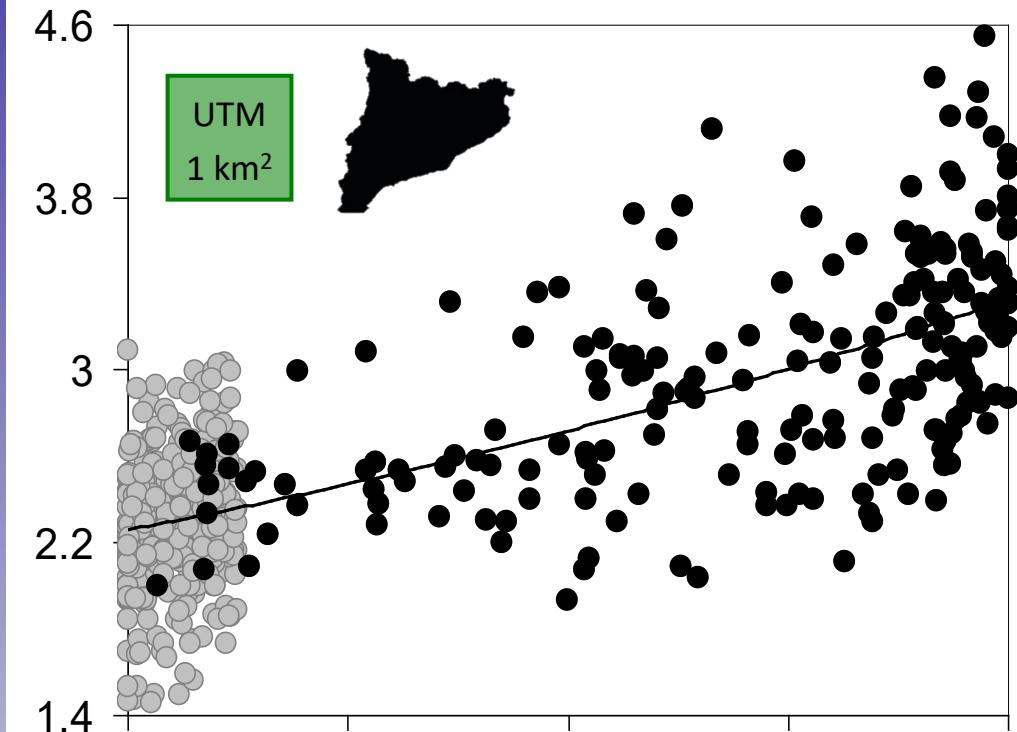

El valor de conservació de les àrees cremades

Catalunya: ocells nidificants

Valor de conservació

Clavero et al (2011) *J Anim Ecol*

Per què estan tan amenaçades les espècies de medis oberts?

1945

75 anys

2020

PLANES: Intensificació agrícola

ICGC (2021)

1929

63 anys

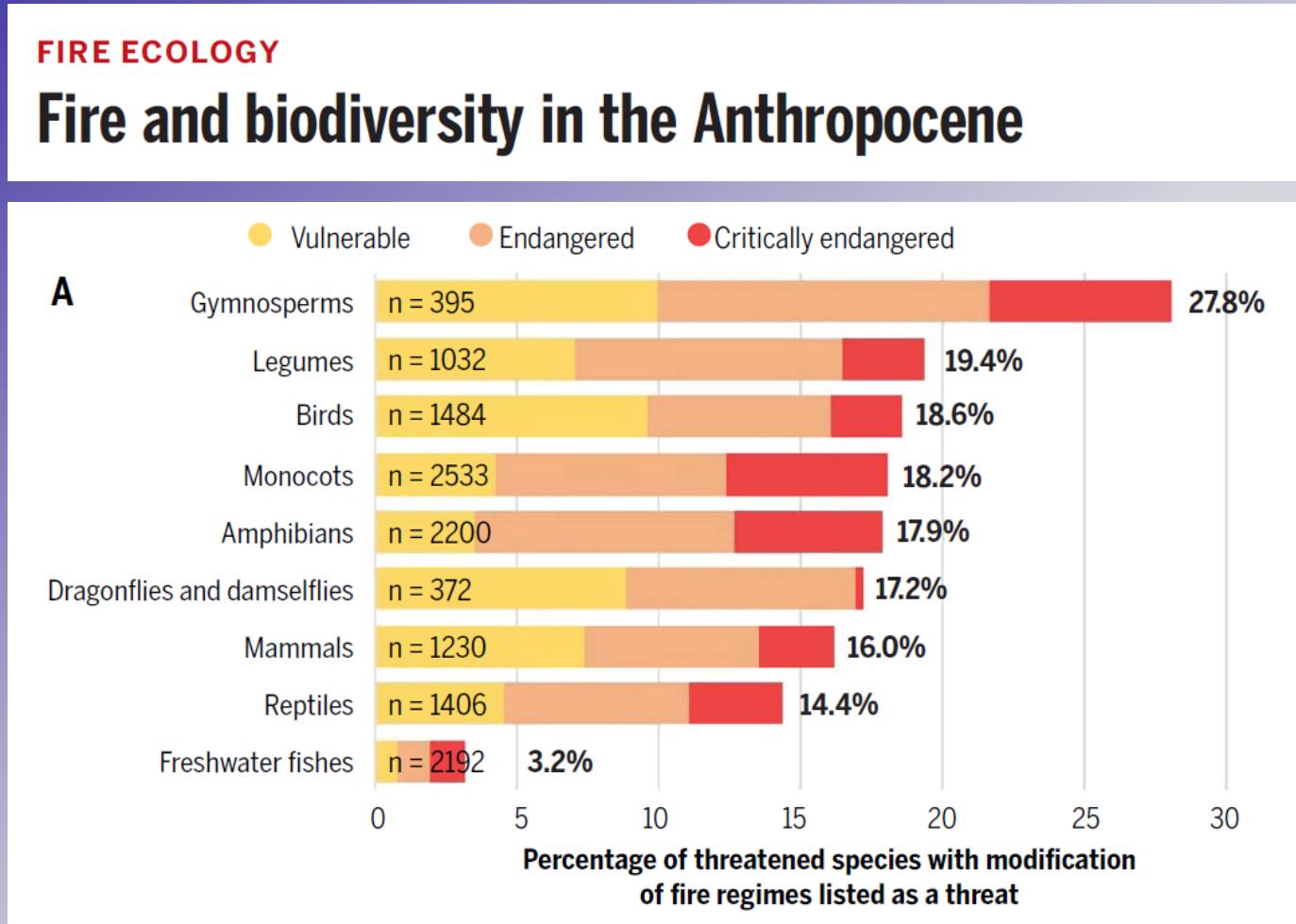

1992

MUNTANYES: Abandó rural

Debussche *et al* (1999) *Global Ecol Biogeogr*

El foc no és necessàriament una amenaça però la modificació del règim natural d'incendis ho és

Alguns ecosistemes estan cremant massa sovint

EXEMPLES CATALANS

Boscos que no arriben a madurar

Focs per deforestar generen canvis en l'ecosistema. Amazònia.

Altres no suficient

Prats que evolucionen cap a matollars

Matollars que evolucionen cap a boscos banals

Exclusió de focs amenaça grans hervíbors de savana. Tanzània.

Refugis per la fauna en zones cremades

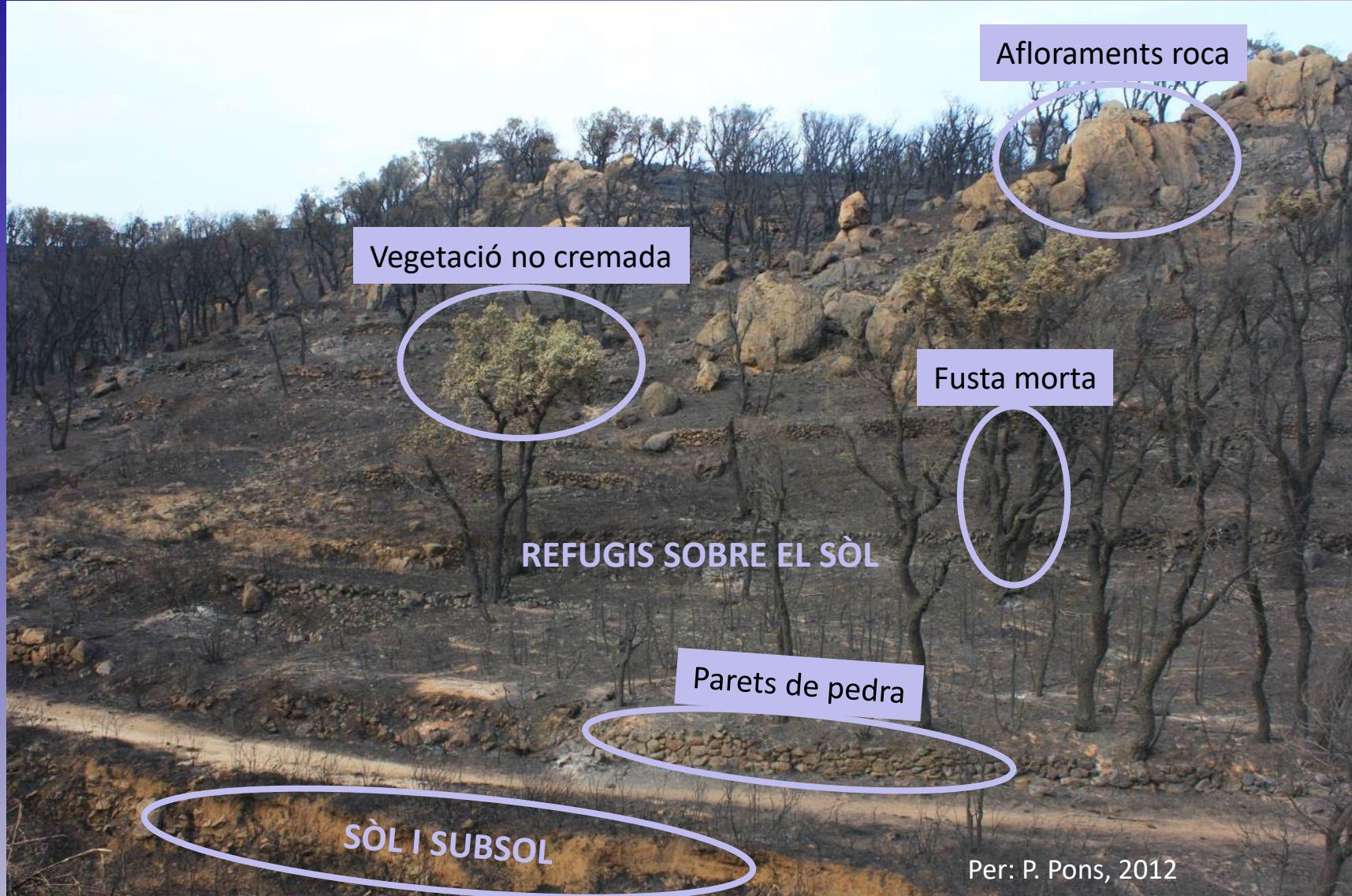

Refugis

Estructures de l'hàbitat que faciliten la supervivència, persistència o restabliment dels organismes en front del foc

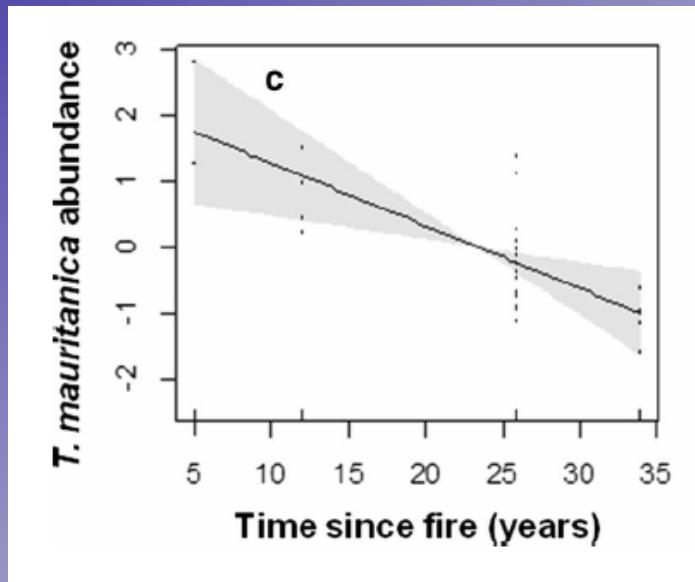

Refugis a espais naturals amb risc d'incendi

Ús de refugis de roca i pedra seca pels rèptils permet:

Més abundància poc després de l'incendi

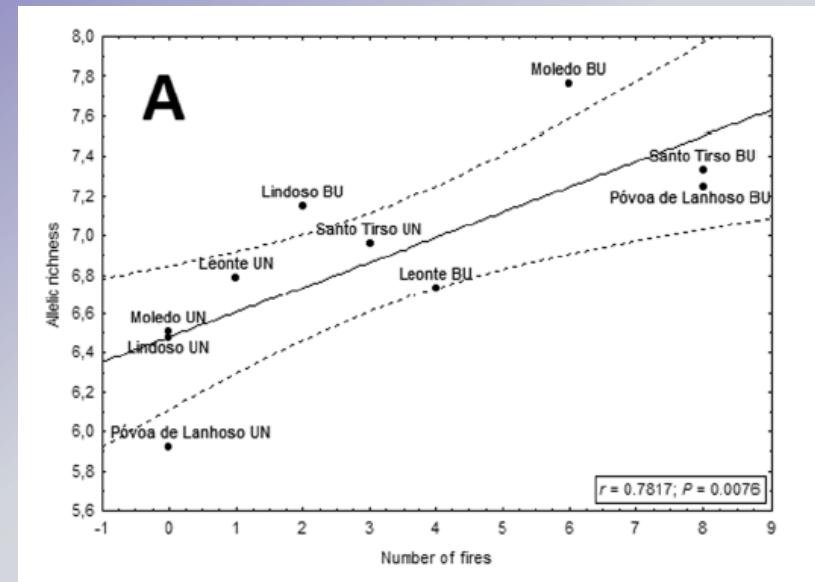

Dragó
Tarentola mauretanica
Incendi de l'Albera 2012

Santos et al (2016)
Oecologia 180

Major supervivència al foc
Dispersió des de refugis
Augment de la diversitat genètica

Sargantana
Podarcis guadarramae
Portugal

Ferreira et al (2019)
Sci Reports 9

Què passa quan es talen els boscos cremats?

- Barcelona (1975-2005): extrets 4,3 milions de m³ de fusta
- Girona (2009-2015): tallats 3073 ha de boscos cremats

Cervera *et al.* (2016)

Land Use Policy

Pons i Rost (2017)

Conservation Biology

Tala convencional redueix dràsticament la fusta morta i els refugis

Foto: P. Pons, 2016
Incèndi d'Òdena

Projecte demostratiu de gestió postincendi

Pineda de pi pinyer amb alzines sureres a Blanes

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació**

Fons Europeu Agrícola
de Desenvolupament Rural:
Europa inverteix en les zones rurals

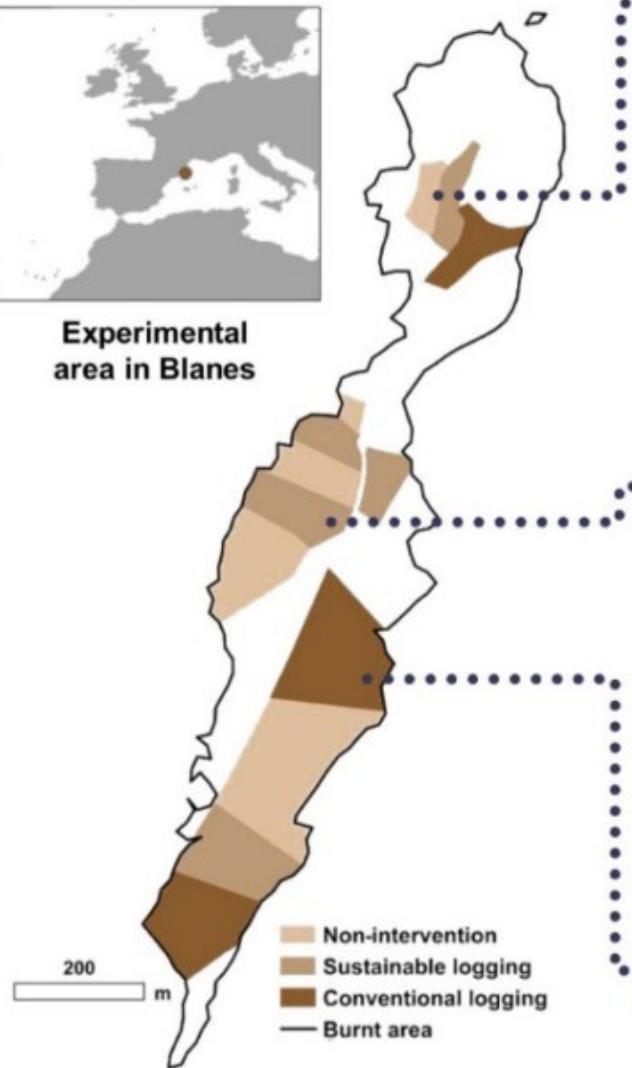

Foto: Pere Pons

Projecte demostratiu de gestió postincendi

Experimental area in Blanes

Incendi
Juliol 2016

Non-
intervention

Apr 2017

Sustainable
logging

Feb 2018

Conventional
logging

Tractaments forestals a les parcel·les

No intervenció

- No es tala cap arbre
- No hi ha entrada de maquinària de desembosc

Tala Sostenible

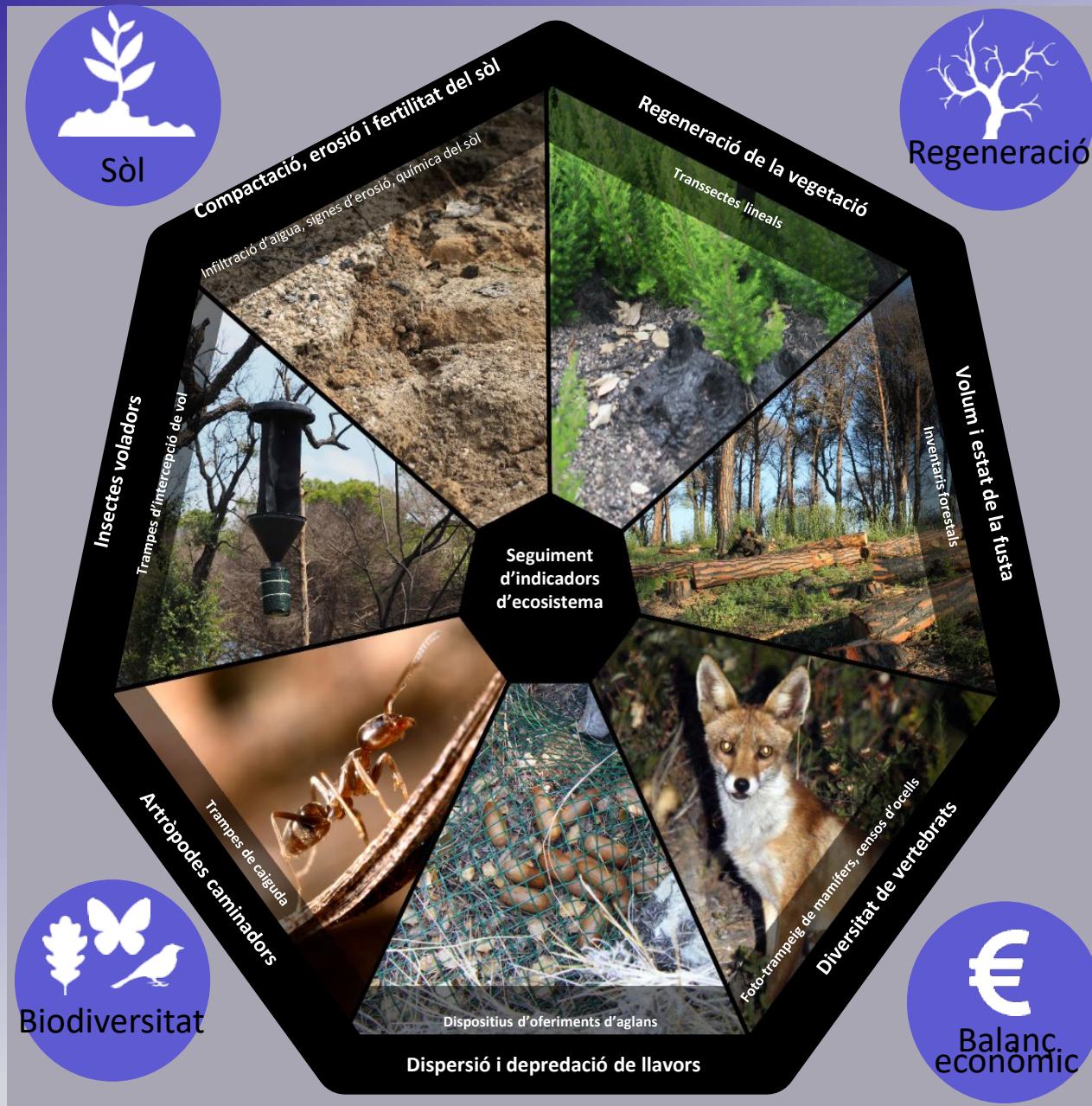
- Es talen tots els arbres morts
- Maquinària de desembosc lleugera
- Camins de circulació pre-estaberts
- Es retiren els troncs. Les branques es deixen en piles i estructures anti-erosió

Tala Convencional

- Es talen tots els arbres morts
- Maquinària de desembosc pesada
- Maquinària circula sense limitació
- Es retiren els arbres sencers

Indicadors d'impacte utilitzats (2017-20)

Impactes visibles de la tala sostenible

Abril 2017

Impactes visibles de la tala convencional

Abril 2018

Fotos: Pere Pons

Us de la pala per obrir pas amb
destrucció mecànica del regenerat

Compactació i moviments de
terra

Impactes sobre el sòl de la tala convencional Abril 2018

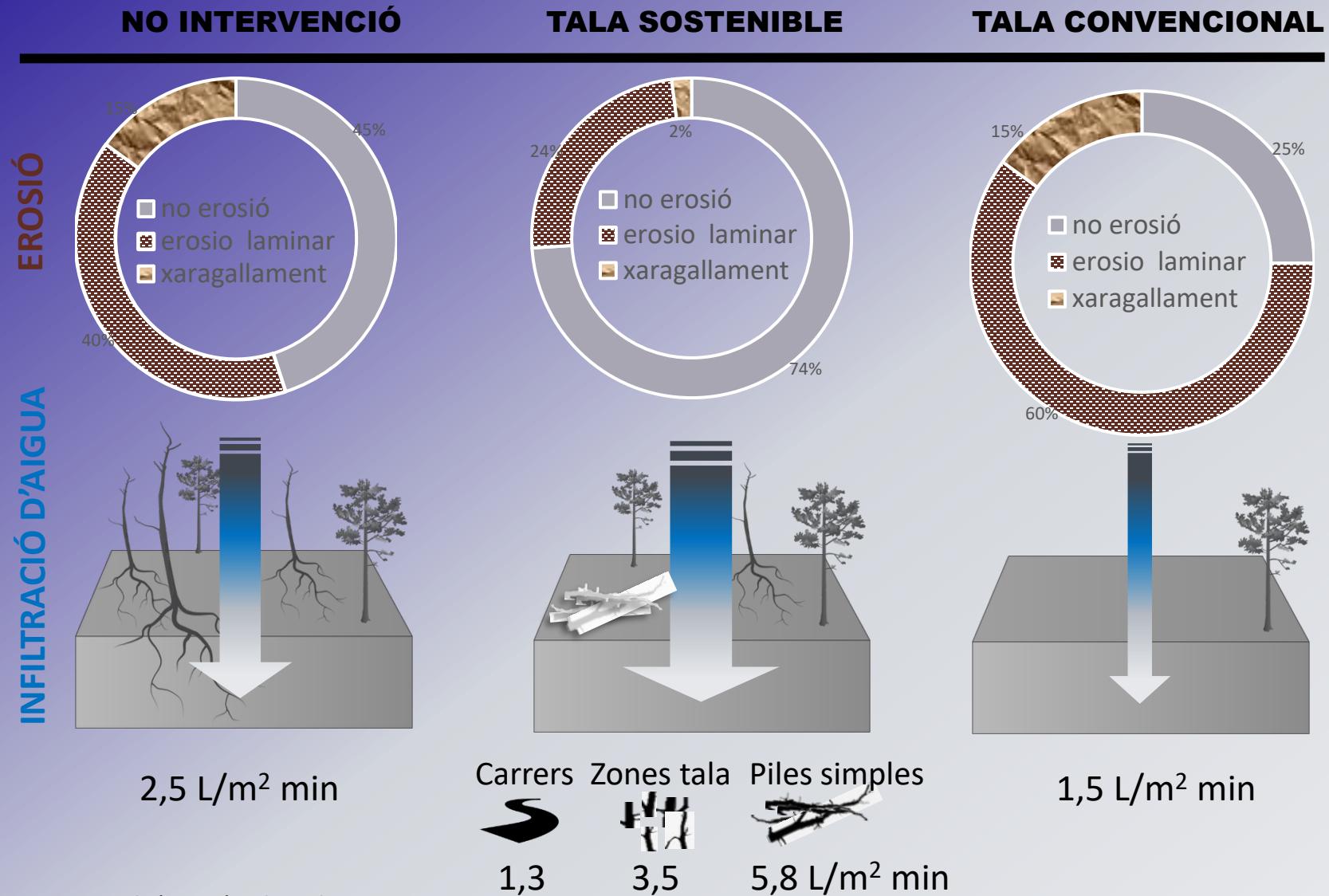
Compactació pel trànsit de la maquinària

Trepig extrem en zona sedimentària

Fotos: Pere Pons

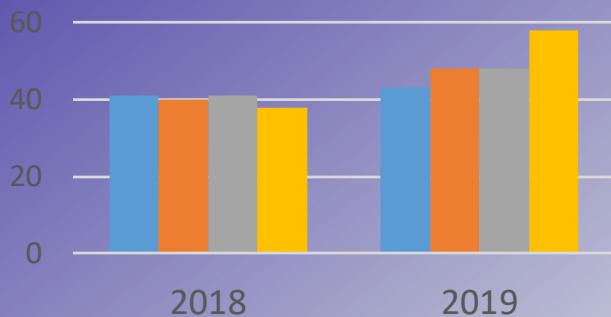
Impactes sobre el sòl

Font: Pons et al. (2020) *Silvicultura*, 81

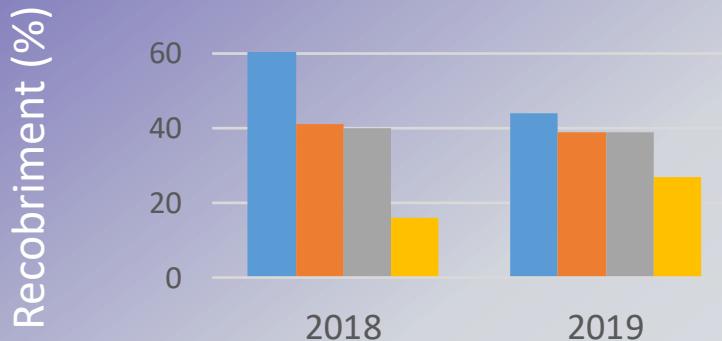
Efectes sobre la vegetació

PLANTES GERMINADORES

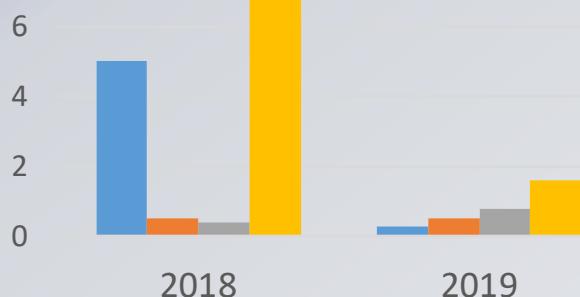

- NO INTERVENCIÓ
- SOSTENIBLE-carrers
- SOSTENIBLE-tala
- CONVENCIONAL

PLANTES REBROTADORES

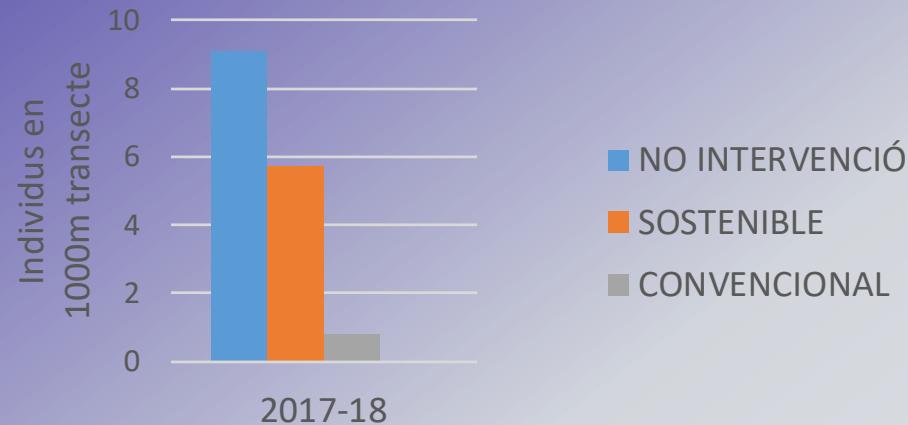
PLANTES EXÒTIQUES

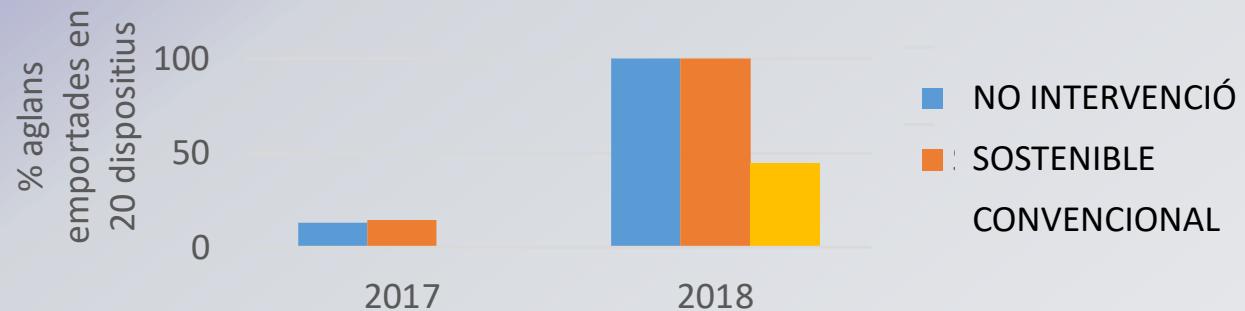
Efectes sobre la fauna vertebrada

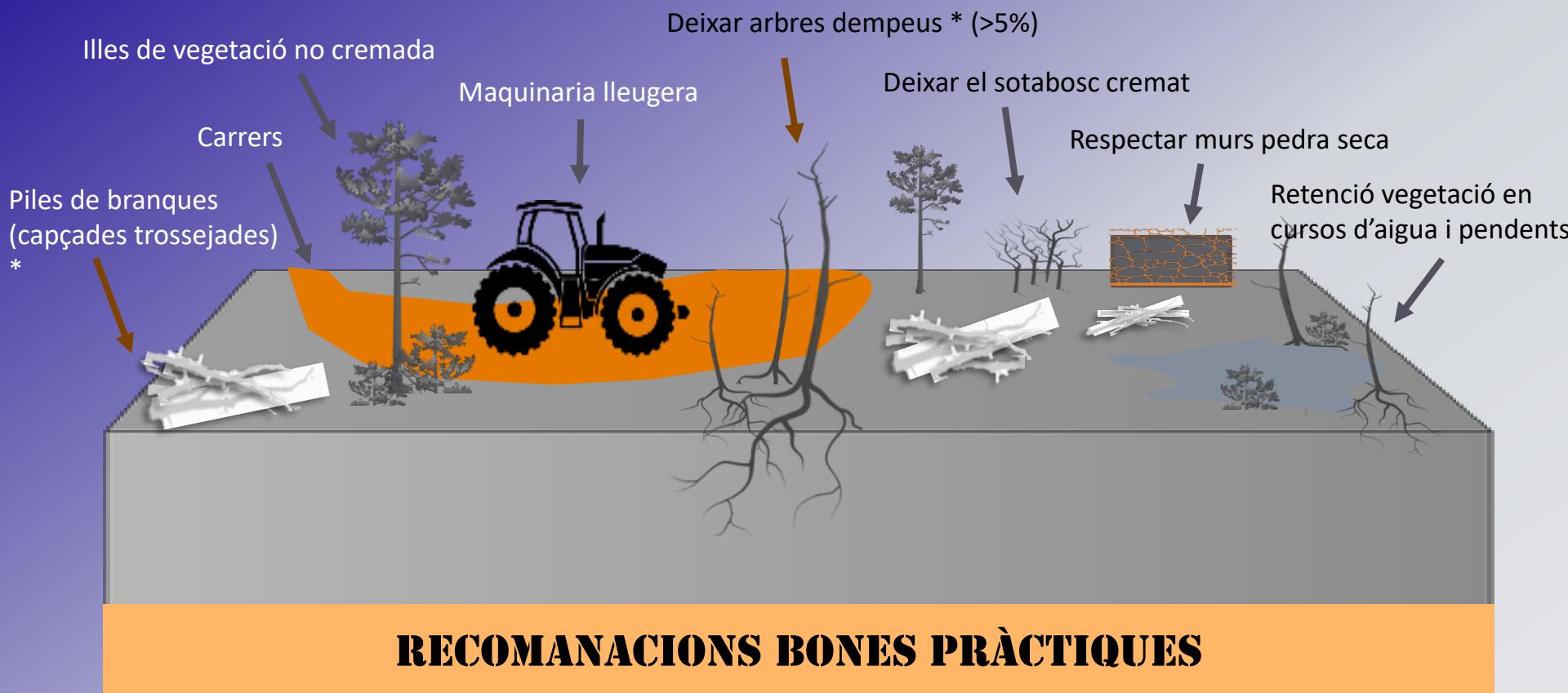
OCELLS

ROSEGADORS

Reduir l'impacte de la tala de boscos cremats és possible

* Quan s'aprofita només el tronc

Quan s'aprofita arbre sencer deixar $\geq 20\%$ dels arbres dempeus

Construcció de piles simples de branques

Manualment o amb el braç del tractor

Blanes. N= 188

Densitat: 48 piles/ha

Dimensions piles:

10,4 m² x 1,1 m alçada

Just acabades
19-4-2017

Un any
després
25-4-2018

Estructures multifuncionals

a zona de pendent gestionada amb bones pràctiques

Maig
2017

Febrer
2018

48 estructures/ha, Blanes

- Anti-erosió
- Retenció de biomassa
- Protecció de biodiversitat

On trobar-ne la informació?

Descarregable a:
<https://anifog.wixsite.com/anifog/blank>

El CPF respon

Com actuar correctament en aquelles zones afectades per un incendi forestal?

PER QUÈ NO HAURÍEM DE TALLAR UN BOSC CREMAT SENSE PLANIFICAR-HO BÉ?

Recomanacions de gestió i resultats d'un estudi comparatiu

Alternatives de gestió del bosc cremat

Jornada de camp
BLANES, divendres 10 de maig de 2019

XXXVII Jornades Tècniques Silvícoles Emili Garolera
Bones pràctiques en la gestió postincendi

Jornada tècnica en línia
Divendres 16 d'octubre de 2020

La gestió sostenible dels boscos cremats

Jornada tècnica
SANTA COLOMA DE FARNERS, 10 de febrer 2017

Foto: Pere Pons

Gràcies per la vostra atenció!